

PULITZER ÖDÜLÜ, 1970

TOPLU ÖYKÜLER-2

JEAN STAFF- FORD

“Tek kelimeyle en iyi yazarlarımızdan birinin en iyi öyküleri bunlar: eşine az rastlanır, sivri, hüznü, komik ve şaşırtıcı derecede canlı.” — *Kirkus Review*

JOYCE CAROL OATES'UN
SONSÖZÜYLE

Türkçeleştiren: Gökçe Yavaş

Delji

Jean Stafford

Amerikalı yazar Jean Stafford (1915-1979), 1944'te ilk romanı *Boston Adventure*'in çoksatanlar listesine girmesiyle adını duyurdu. Toplumsal cinsiyet rollerinin bireysel kimliklerin oluşumundaki etkisini konu edindiği ikinci romanı *Mountain Lion* 1947 yılında yayımlandı. Romanlarının yanı sıra öyküler ve çocuk kitapları kaleme aldı. *The New Yorker*, *Harper's Bazaar*, *Kenyon Review* gibi önde gelen dergilerin sayfalarına taşınan, toplumsal düzenin kısıtlamaları ve dayatmalarıyla köşeye sıkışmış her yaşta kadın karakterin ağırlığı oluşturduğu öyküleriyle 1970 yılında Pulitzer Ödülü'ne layık görüldü.

Gökçe Yavaş

1991'de Tokat'ta doğdu. Lise öğrenimini Galatasaray Lisesi'nde tamamladıktan sonra İstanbul Teknik Üniversitesi'nde tasarım eğitimi aldı. Rudyard Kipling, Robert Louis Stevenson, Otto Rank ve Emile Durkheim'den çeviriler yaptı. Editör ve çevirmen olarak çalışmalarına devam ediyor.

JEAN STAFFORD TOPLU ÖYKÜLER-2

© 2018, Tudem Yayın Grubu
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

metin hakları © 2005, Nora Cosgrove
önsöz hakkı © 2005, Joyce Carol Oates

İlk baskı 1984 yılında, ABD’de *The Collected Stories of Jean Stafford* adıyla
E.P. Dutton Inc. tarafından yapılmıştır.

Bu kitabın telif hakları Russell & Volkening, c/o Massie & McQuilkin Literary Agents
ile anlaşmalı olarak AnatoliaLit Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

YAZAR: Jean Stafford
TÜRKÇELEŞTİREN: Gökçe Yavaş
EDİTÖR: Hilâl Aydın La Spisa
DÜZELTİ: Ayşegül Utku Günaydın
KAPAK TASARIMI: Burak Tuna
GRAFİK UYGULAMA: Aynur Sarıbüyük

BASKI VE CİLT: Başak Matbaacılık Tanıtım Hizm. İth. İhr. Tic. Ltd. Şti.
Çınar Mahallesi Çankırı Bulvarı No:108 Akyurt/Ankara
Tel: 0 312 397 16 17

Birinci Baskı: Mart 2021 (2000 adet)

ISBN: 978-605-2349-23-6

Yayınevi sertifika no: 45041

Matbaa sertifika no: 45790

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni
olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde
elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

DELİDOLU, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. AŞ'nin tescilli markasıdır.

PULITZER ÖDÜLÜ, 1970

JEAN STAFFORD

TOPLU ÖYKÜLER-2

Türkçeleştiren: Gökçe Yavaş

Delü

İçindekiler

Yazarın Notu 7

Kovboylar, Kızılderililer ve Büyülü Dağlar

Dağ Günü	11
Kötü Bir Karakter	37
Hayvanat Bahçesinde	65
Kasabanın En Sağlıklı Kızı	95
Okuma Sorunu	124
Kurtuluş	154
Kararan Ay	179
Felsefe Dersi	195
Yürekli Hanımların Çay Saati	207
Bir Yaz Günü	224

Manhattan Adası

Pazar Günü Sıkılan Çocuklar	247
Beatrice Trueblood'ın Hikâyesi	263
Sundurmayla Sunak Arasında	292
Birini Seviyorum	302
Hırsız Polis	314
Yüzbaşının Hediyesi	331
Bir Kariyerin Sonu	344
Şair Akını	367

Sonsöz 403

Yazarın Notu

Babam, ben onu bildim bileli, Jack Wonder ya da arada bir Ben Delight mahlasıyla Western tarzı hikâyeler yazıyordu. Ama daha öncesinde, yani ben doğmadan önce, kendi adıyla yazıyormuş. *When Cattle Kingdom Fell* (Büyükbaş Krallığı Düştüğünde) adında bir romanı yayımlanmış. Ailemdeki diğer önemli kitap (geri kalanlar anı kitapları ya da manzara kartpostalı albümlerinden ibaret) anne tarafından kuzenimin çocuğu Margaret Lynn'e ait. Batı sınırı olan Kansas'ta geçirdiği çocukluğundan izler taşıyan kitabın adı *A Stepdaughter of the Prairie* (Bozkırların Üvey Kızı). Ne yazık ki bu kitapların ikisini de okumadım, o yüzden beni etkilediklerini söyleyemem. Yine de kitapların *adları* beni etkiledi; doyumsuz yazma tutkum (*cacothes scribendi*) başladığında düzlüklerdeki kasırgalar, boynuzlu hayvan sürülerinin Panhandle'dan Dodge'a sürülürken deli gibi koşturmaları, sınırın güneyindeki kanlı olaylar hakkında yazmaya başladım. Tüm çiftliklerdeki ustabaşların, Colt 45'lerinin namlularıyla uyumlu çelik gibi mavi gözleri vardı. Böylesi bir kökenden geldiğim ve erkenden bu konular hakkında yazmaya

başladığım için mahalli bir yazar olacağım düşünölebilirdi, ama babamın aşağılık Batısı ve Kuzen Margaret'in soylu Batısı sadece hafızalarda kalmıştı ve ben ehlileştirilmif köklerimden ayrılmak için sabırsızlanıyordum. İlk fırsatta oradan sıvışıp Rocky Dağları'nı aşarak Atlantik Okyanusu'nu geçtim. O zamandan beri Batı'ya sadece kısa süreler için döndüm; bir yanım Güney'de, Orta Batı'da, New England ya da New York'ta yaşasa da kökenlerim Colorado'daki yarı uydurma Adams kasabasında kaldı. Bu öykülerdeki insanların çoğu da evlerinden uzakta ve evlerini ne kadar özleseler de bir daha geri dönmeyecekler. Bu yüzden öykülerdeki coğrafi gruplamaları da bir bakıma rasgele yaptım. Mark Twain ve Henry James'ten başlıklar ödünç aldım (başkalarının başlıklarına el koymakta üstüme yoktur), ikisi en sevdiğim Amerikalı yazarlar ve kendimi onların yersiz yurtsuzluğuna, mekân anlayışına yakın hissediyorum.

J. S.

**KOVBOYLAR, KIZILDERİLİLER
VE BÜYÜLÜ DAĞLAR**

Dağ Günü

O sabah, gündoğumundan önceki o pürüzsüz ışıktayandığımda ve bir önceki gece Rod Stephansson'la nişanlandığımı hatırladığımda mavi gözlerimin daha da mavileştiğini; ağustosta pencerenin altındaki çayırılık boyunca açan çançineklerinin rengine döndüğünü hissettim ve acaba Rod bu değişimi fark edecek mi, ne diyecek, diye düşündüm. Haftalarca, yaşamını sürdürmek için sürekli güneşe dönen bir yaprak gibi ben de bütün varlığımla Rod'un beni tanıması ve onaylaması arzusuna kapılmıştım, sanki bu gerçekleşmezse solup çürüyecektim. O benden kilometrelerce uzakta Bilim Yurdu'nda büyük ihtimalle bitki türlerini kataloglarken beni hiç düşünmüyordu, bense saçlarımı tararken, atıma binerken, küçük kardeşim Davy'yi kanoyla gölün karşısına geçirip geri getirirken gözleri üzerimdeymişçesine hareket ederdim. Daha da ileriye gidip sonbaharı, Batı tatilimizin bittiği ve onun New York'ta bir hafta sonu geçirmek için Harvard'dan geldiği zamanları hayal ederdim. Hayallerimde onu bir düzine farklı elbise ve bir düzine farklı yüz ifadesiyle karşılardım; bir utangaç oluyordum, bir zarif, sonra bir bakmışsınız tartışmasız derecede naif ve sakin. Bazen

o geldiğinde zekice bir hazırcıvaplıkla telefonda konuştuğumu, bazen de pikap dinlediğimi hayal ederdim; giydiklerime ve saçlarımın şekline göre müzik Honegger, Louis Armstrong veya kilise müziği oluyordu. Aşkımın kendini beğenmişliği içinde onun beni nasıl göreceğine öyle yoğunlaşıyordum ki bir an olsun *onun* nasıl görüneceğini hayal edemiyordum. Bu nasıl mümkün olabilirdi! Dağ güneşi onu kehribar rengine boyamış, aslan yelesi saçlarına vurmuydu; uzun, ince, heykel gibiydi ve menekşe gözlüydü, zeki yüzünün kemikleri mükemmel bir kalıptan çıkmış gibiydi. Zeki ama bariz bir şekilde kurbağaya benzeyen Yale’li bir adamla nişanlı olan benden iki yaş büyük ablam Camilla, Rod’u gördüğünde, “Bu adam gerçekten doktor olacaksa onunla evlenecek kadının başı deritte demektir. Uzmanlığını kadınlar arasında tamamlar! Yarabbi!” demişti.

Sanırım kültür ve eğitim bakımından zengin olmakla birlikte esaslı bir uğraşı olmayan babamın beni takdir etmesine derinden ihtiyacım var. Hayatımız şatafatlı ve düzen içinde geçti, yaşamımızı kışları New York’ta, yazları Colorado’nun dağlarında sürdürdük. Üç kuşaktır devam eden ve büyükbaş hayvan, toprak ve yük gemileri gibi işler üzerine kurulu Grayson serveti, şimdilerde bir finansal soyutlamalar bütününe dönüşmüştü. Para konularıyla pek ilgilenmeyen babam, kontrolü bankacı ve borsacılar bırakmıştı. Hevesleri ve uzmanlaştığı şeyler vardı ama sanırım bütün hayatını insanların onun hakkında ne düşündüğüyle ilgili endişelenerek geçirdi; keyif adamı olmaktan çıkıp antika birine dönüşmüştü. Bir keresinde beni ziyarete üniversiteye geldiğinde ve ona Bryn Mawr’ı bitirdikten sonra hukuk okuyacak yakın bir arkadaşımın bahsettiğimde, “Bi-

liyor musun Judy, zengin olmasaydım aylağın teki olurdu,” demişti. Milyonlarından utanmıyordu, bu onun hatası değildi, fakat hayatını bir şeye adamadığı için utanıyordu, sabit bir yö-rüngesi yoktu. Farklı bir şekilde de olsa onun bu huzursuzluğu bana, ortanca çocuğuna da geçmişti.

Gelgelelim o sabah babamı düşünmüyordum, nitekim bahsettiğim analizi yapabilmek yıllarımı almıştı. O sabah Camilla'nın Rod'a verdiği ilk tepkiyi düşünerek onunla ilk tanıştığım âna döndüm ve bir gece önce benden onunla evlenmemi istemesiyle sonuçlanan tüm aşamaları gözden geçirdim. Dümdüz ve hareketsiz yatıyor, gülümsüyordum, gözlerim tamamen açıldı, çitlere konmuş tarlakuşlarının o saf şarkısını ve aç kalıp da kendilerine acıyan, inleyen çakalları duyuyordum.

Haziranın sonuna doğru bir gün, Colorado'ya vardıkdan kısa bir süre sonra, annem babam, Camilla ve ben, babamın Kolombiya'dan gelip yazları burada ders veren jeofizikçi bir arkadaşıyla öğle yemeği yemek için atlarımızı Bilim Yurdu'na sürdük. Her yıl yaptığımız bir geziydi bu, buzullara, Grand Lake'teki yat yarışlarına, Central City'deki açılış gecesine gitmek gibiydi; babam kendi âdetlerini sürdürürdü; mesela her yıl Boston Senfonisi için Carnegie Hall'dan aynı dört koltuğu ayırtırdı ve biz istesek de istemesek de onun seremonilerine katılmak zorundaydık. Bilim Yurdu'na gitmek ben ve Camilla için her zaman feci sıkıcı bir şey olmuştu. Ahşap kulübelerin birleşiminden oluşan kasvetli bir yerdi; kulübelere bazılarını laboratuvar ve derslik, bazıları da öğretmenler ve bir düzine kadar öğrenci için ayrılmış sade odalardı. Öğrenciler ağırbaşlı, sessiz ve miyop gençlerdi, tatil anlayışları yüksek rakımda bitki

yetiştirmek ve buzul taşları üzerine maden bilimi çalışmaya Bilim Yurdu'na gelmek olduğu için kışları niversitedeyken daha da ağırbaşlı olduklarını dşnyorduk; bizim bildiğimiz oğlanlar tatillerde Fransa'yı bisikletle geçiyor, Martha's Vineyard'da teknelerde aylaklık ediyordu. Çalışanlar, ğrenciler ve misafirler, herkes yemekhanede uzun bir masaya oturuyor ve kızarmış biftek, patates, konserve bezelye ve konserve Kadota inciri yiyor, sütlü, rengi kaık kahve içiyordu. Babam ve Dr. Menzies ateşli bir şekilde kurumların bilgeleri ve delileri hakkında falan konuşurlardı. Gerçek bir güzellik timsali olan ve entelektüel statü farkındalığı taşımayan annemse evrebilimci ve botanikilerle iek aranjanı hakkında konuşmaya çalışırdı, konuştuğu bilimciler kızarıp gözlerini yemeklerine dikerdi. Ben ve Camilla "Darmouth'ta bilmem kimi tanıyor musun?" ya da "Troublesome Falls'a gidebildiniz mi?" gibi manevralarla çırpınıp dururduk ve şansımıza genelde olumsuz olan tek kelimelik yanıtlar alırdık. Bu yaza dek bir kerecik bile bu genç adamlardan herhangi birini konuşmaya değer bulmamıştık; gerçekten de o kadar sıradan ve öylesine inanılmaz derecede sıkıcıydılar ki partilerde konuşmaya mecbur kaldığımız tipleri tanımlamak için kendi aramızda "Bilim Yurducu" diye genel bir tabir uydurmuştuk.

Fakat bu yıl masada tam karşıma Rod Stephansson oturmuştu, gelişi o kadar ani ve o kadar şaşırtıcıydı ki parlaklığı beni kr edecekmış gibi gözlerimi kaçırmıştım. O da diğer oğlanlar kadar ciddi olsa da ağırbaşlı değildi. O ve annem Boston'dan konuşurken (annem, teyze ve kuzenlerime ziyarete gittiğinden, Rod da Harvard'da okuduğundan şehri biliyordu) birbirlerinden öyle etkilendiler ki daha Nabisco tatlılara ve yapış yapış incirlere geçe-

meden annem onu pazar akşamı için evimize yemeğe davet etti. Rod çokyönlü ve komikti, ince bir zekâsı vardı, bunun yanı sıra kibar ve görgülüydü. Duyarlı gözlerinin başrolü çaldığı gülümsemesi başımı döndürse de, yine de yanında kalmak istiyordum.

Yemek biter bitmez bilimciler ve çırakları koşa koşa mikroskoplarına ve pirit numunelerine döndüler, tabii Dr. Menzies ve Rod dışında, onlar bizimle beraber atları bıraktığımız bağlama kazıklarına kadar geldiler. Dağların çevrelediği muhteşem gökyüzünün altında, kırmızı tozların içinden dolaşa dolaşa yürürken nefes nefeseydim. Sakarca bir şeyler yapıp, benden yana bir kez bile bakmamış bu kusursuzluk örneğinin beni küçük görmesine neden olacağım endişesiyle dolup taşıyordum. Üzerimde bıraktığı etki o kadar güçlüydü ki çoktan bir hata yapmışım da beni küçümsemesine sebep olmuşum gibi öfkeyle omuz silkip kendi kendime, “Boş versene onu! Bilim Yurducunun teki işte,” dedim. Fakat hiç beklemediğim bir şey oldu; bodur, ufak, benekli atım Chiquita’ya bindiğimde Rod cebinden mavi renkli, büyük bir mendil çıkarıp bu dünyadaki en normal şeymiş gibi botuma ve binici pantolonumun paçalarına bulaşan kırmızı tozları silmeye başladı, bitirdiğinde (daha sonra gündüz düşlerimde atım onu diğerlerinden gizlesin diye sadece *tek bir* botumu temizlemesini kaydadeğer bulacaktım) bana bakıp o mest eden gülümsemesini takınmış ve sadece benim kulaklarıma özel, sır verircesine bir sesle, “Pazar günü sen de evde olacaksın, değil mi? Denver ya da öyle bir yere gitmeyeceksin?” dedi. Ona işveli bir cevap vermek hiç aklıma gelmedi; huşu ve utangaçlıkla Rod’un delikanlılıktan çıktığını, delikanlılık oyunlarını bıraktığını anladım.

JEAN STAFFORD

TOPLU ÖYKÜLER-2

Türkçeleştiren: Gökçe Yavaş

Türkçeye ilk kez çevrilen Pulitzer ödüllü yazar Jean Stafford'ın usta işi öykülerinin ikinci cildi, okurunu yine kurmaca sanatının zirve örnekleriyle buluşturuyor. İç dünyalarıyla canlı portreler olarak karşımıza çıkan kadın ve çocuk karakterlerin başı çektiği bu on sekiz öyküde yazar; can acıtıcı olduğu kadar komik yanlarıyla insan ilişkilerine, kimsenin muaf olmadığı içsel çatışmalara, hayal kırıklıklarına, düşlere dair muazzam titizlikte bir anlatım sergiliyor.

Stafford, bireyi şekillendiren sosyal arka planı asla göz ardı etmeden, derinlikli karakterler ve çarpıcı olay örgüsü yaratmaktaki başarısı, betimleme gücü, sunduğu ayrıntı zenginliği, dil ve üsluba hâkimiyeti, psikolojik öğeleri kullanmaktaki becerisiyle Amerikan edebiyatının sınırlarını aşarak evrenselliği yakalıyor. Dahası, gelmiş geçmiş tüm esaslı yapıtların yaptığı gibi okuruna hayat karşısında sahici bir içgörü kazandırıyor.